

نگاهی بر مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی و رفتار اطلاع‌یابی در وب

اعظم ادهمی^۱

چکیده: طرح یک نظام برای پیشرفت در اطلاع‌یابی، نیازمند شناخت کاربر و اثرات متقابل کاربر و سیستم است. تعیین میزان موفقیت اطلاع‌یابی احتیاج به تجزیه و تحلیل بیشتر و معیارهای دقیق دارد. ثبت و مقایسه عمل متقابل کاربران همراه یک نظام می‌تواند در افزایش موفقیت کاربران مؤثر باشد.

همچنین روش‌های جدید موجب افزایش جستجوی اطلاعات می‌شود. بر اثر فن‌آوری جدید بر اطلاع‌یابی مدل‌هایی را که با دقت بیشتری روند جستجو اطلاعات را به عنوان فعالیت پویا تعریف می‌کنند، به وجود می‌آورد. مدل‌های اطلاع‌یابی سعی می‌کنند روندی را که یک کاربر برای رفع نیاز اطلاعاتی خود دنبال می‌کند را توصیف نمایند.

کلیدواژه‌ها: مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی، رفتار اطلاع‌یابی الیس^۲، رفتار اطلاع‌یابی کالتو^۳، رفتار اطلاع‌یابی بلکین^۴، رفتار اطلاع‌یابی مارچینونین^۵، رفتار اطلاع‌یابی ویلسون^۶، رفتار اطلاع‌یابی آگویلار^۷، رفتار جستجوی اطلاعات در شبکه

مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی

ساراویک اشاره می‌کند که تجزیه و تحلیل ادراکی اطلاع‌یابی و بازیابی، نقطه شروعی برای نظریه‌های در مورد مشاهده و جمع‌آوری داده‌هایی است که در ایجاد زمینه‌ای برای متن و طبقه‌بندی سؤالات کاربر، به خصوص در ادراک و تصمیم‌گیری کاربران و مقایسه جستجوهای متفاوت برای سؤالات یکسان کمک

مطالعات بسیاری نشان می‌دهد که بین اطلاع‌یابی و بازیابی اطلاعات رابطه نزدیکی وجود دارد.

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد همدان

2. Ellis
4. Belkin
6. Wilson

3. Kuhlthas
5. Marchionin
7. Aguilar

می‌کند. تفاوت‌های اساسی بین بازیابی اطلاعات با اطلاع‌یابی در موارد زیر وجود دارد:

در بازیابی اطلاعات از نظر تاریخی تأکید روی نظام و همچنین بر استفاده از منابع اطلاعاتی و بر روی نتایج و صحت اطلاعات است. در حالی که اطلاع‌یابی بر روی کاربر و ماهیت فعال و ذهنی جستجوی مدارک از طریق منابع اطلاعاتی، بررسی اطلاعات، راهبرد جستجو، تشخیص اطلاعات مناسب و بر جستجوی هر چه آسان‌تر مدارک تأکید می‌کند.

هر چه فن‌آوری رایانه‌ای افزایش یابد، بازیابی اطلاعات و اطلاع‌یابی به هم نزدیکتر می‌شود. هر چه نظام‌های بازیابی اطلاعات فعال‌تر شوند، قابلیت جستجوی مدارک را افزایش می‌دهد.

بنابراین طرح یک نظام برای پیشرفت در اطلاع‌یابی، نیازمند شناخت کاربر و اثرات متقابل کاربر و سیستم است. تعیین میزان موفقیت اطلاع‌یابی احتیاج به تجزیه و تحلیل بیشتر و معیارهای دقیق دارد. ثبت و مقایسه عمل متقابل کاربران همراه یک نظام می‌تواند در افزایش موفقیت کاربران مؤثر باشد.

بر اثر فن‌آوری جدید بر اطلاع‌یابی مدل‌هایی را که با دقت بیشتری روند جستجو اطلاعات را به عنوان فعالیتی پویا تعریف می‌کند، به وجود می‌آورد. مدل‌های اطلاع‌یابی سعی می‌کنند روندی را که یک کاربر برای رفع نیاز اطلاعاتی خود دنبال می‌کند را توصیف نمایند.

امروزه امکانات اینترنت به سمت شبکه می‌رود تا به سادگی در دسترس همه قرار گیرد. کاربران از طریق یک مرورگر مثل "نت اسکایپ" و "اینترنت

اکسپلورر^۲ به اینترنت وصل می‌شوند. در واقع اسناد موجود در شبکه جهانگستر را مشاهده می‌کنند. از پست الکترونیک گرفته تا سرویس دهنده‌های آرچی همه به نحوی به شبکه متصل شده‌اند. مبادله اطلاعات بین شخص و رایانه، سهولت و محیط چندرسانه‌ای آن، همه کاربران را به خود جذب کرده است. با توجه به چنین پیشرفت و تحولاتی در محیط شبکه، بخش بزرگی به شبکه اختصاص داده شده است.

حال به ذکر مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی می‌پردازیم:

۱-۱. مدل رفتار اطلاع‌یابی الیس

این مدل در سال ۱۹۸۹ تأثیر زیادی بر تحقیقات مربوط به اطلاعات گذاشت و در واقع نمونه‌ای بر اساس وضعیت و شرایط محیط جستجو است. این مدل در محیط‌های فرامتنی مانند شبکه کاربرد دارد و شامل شش رفتار اولیه در یافتن اطلاعات می‌باشد که به شرح زیر است:

شروع^۳: شناسایی منابع مرتبط با موضوع مورد علاقه است. به عنوان مثال؛ شروع در محیط شبکه، شامل: وارد شدن به سایت "یاهو" برای یافتن لیست طبقه‌بندی کلی پیوندهای مربوط، فیلد جستجو، جستجوی عمودی، یا سایت‌های ارجاعی معروف است. روش دیگر جستجوی اطلاعات از طریق بوک مارک^۴ است.

● زنجیره^۱: پیگیری و اتصال به سر نخ‌های جدید که در منبع اولیه شناسایی می‌شود.

2. Internet explorer
3. Starting
4. Yahoo
5. Book Mark
6. Chaining

1. Netscape

بنابراین زنجیره از مرحله شروع آغاز می‌شود و از طریق پیوندهای ارجاعی به سایر منابع جدید اطلاعاتی تبدیل می‌شود. دو نوع زنجیره وجود دارد: زنجیره بازگشت^۱ که یک ارجاع را از منبع آغازین دنبال می‌کند؛ به عبارت دیگر، بررسی مطالب ذکر شده در کتابشناسی منابع آغازین است. در مقابل زنجیره پیشرونده^۲ به منابع ابتدایی یا اسناد اولیه ارجاع داده می‌شود. اگر چه می‌تواند یک روش مفید در توسعه تحقیقات باشد اما کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

● **مرور کردن^۳**: بررسی محتویات منابع شناسایی شده برای یافتن مطالب مورد نظر است. اشخاص اغلب با نگاه کردن به فهرست‌ها، لیست عناوین، سرفصل‌ها، اسامی سازمان‌ها یا اشخاص و غیره مرور می‌کنند. مرور اجمالی راهگشایی برای یافته‌های غیر مترقبه (پیش‌بینی نشده)، ارتباطات جدید و مسیرهایی برای پیدا کردن اطلاعات است و همچنین می‌تواند یادگیری را شامل گردد و این خود باعث تغییر نیازهای اطلاعاتی می‌شود. در محیط وب مرور اجمالی معمولی‌ترین روش برای دنبال کردن پیوند از طریق کلیک موشواره است که این امر غیر قابل اجتناب است. با پیوند یافتن و سرعت دسترسی کافی، ادامه ارتباطات جدید بسیار آسان است. تنها دلیل توقف در محیط شبکه، نگرانی از قطع پیوندها است.

● **فرق‌گذاری^۴**: حفظ و ارزیابی منابع از لحاظ مفید بودن است. منابع بررسی شده با در نظر گرفتن

تفاوت‌های بین ماهیت و کیفیت اطلاعات برگزیده می‌شوند. در این مرحله باید منابع از طریق عناوین، شکل، یا سطح جزئیات درجه‌بندی و سازماندهی شوند و تا حد زیادی بستگی به سرعت عمل اشخاص یا تجربیات اولیه آنها در ارتباط با منابع، توصیه همکاران یا افراد مختلف و بررسی در منابع دارد.

● **کنترل کردن^۵**: این مرحله شامل روزآمد نگهداشتن موضوع، همراه با دنبال کردن منظم منابع ویژه است. مرحله کنترل فعالیت آگاهانه‌ای است که موجب پیشرفت در منابع خاص می‌شود. برای یافتن یک موضوع خاص می‌توان از یک سری منابع هسته شامل مدارک خاص، انتشارات و توسعه‌ها استفاده نمود. زمانی که در شبکه ویرایش‌های جدیدی منتشر می‌شود، فعالیت کنترل یا بازنگری شامل بررسی منبع بوک مارک برای اطمینان از روزآمد بودن یا بررسی منظم شبکه است. بنابراین آگاهی مدارم از اطلاعات به‌دست آمده در موضوع مورد نظر است.

● **استخراج^۶**: یک فعالیت منظم است که از طریق منبع یا منابع خاص، مطالب مورد علاقه را دریافت کنیم. در واقع این مرحله شامل تجزیه و تحلیل منابع برای تعیین مطالب مورد نظر است. برای بررسی تاریخی یا ارجاع مفهومی در یک موضوع به کار می‌رود. استخراج ممکن است مستقیم یا غیرمستقیم از طریق فهرست مراجع، ضمیمه‌ها و پایگاه داده‌های پیوسته^۷ حاصل شود. در این مرحله باید صفحه شبکه مورد نظر را به عنوان فایل ذخیره کرد یا برای استفاده در آرشیو مطالب مورد نظر چاپ گردد.

- 1.Backward Chaining
- 2.Forward Chaining
- 3.Browsing
- 4.Differentiating

- 5.Monitoring
- 6.Extracting
- 7.Online

با توجه به مطالب بالا الیس، در سال ۱۹۹۱ دو ویژگی زیر را نیز به مدل خود افزود:

• **بازبینی^۱**: یعنی وقتی که درستی اطلاعات بررسی می‌شوند.

• **نتیجه^۲**: که نتیجه روند اطلاع‌یابی را نشان می‌دهد. به عنوان مثال؛ تهیه خلاصه نهایی.

به هر حال علی‌رغم اصلاح روندها و روابط بین خصوصیات این مدل، الیس معتقد است مرز بین این خصوصیات بسیار نزدیک است.

الیس در سال ۱۹۹۶ در مورد استفاده از شبکه گفته است که بازبینی باید شامل استخراج کلیدواژه‌ها از

منابع و جستجو برای اطلاعات بیشتر در صفحات شبکه باشد. بطور مسلم وجود اطلاعات غیر مرتبط در شبکه بازبینی اطلاعات را مشکل می‌نماید. او معتقد است که اغلب اطلاعات از طریق چک کردن منابع سنتی و نه از طریق صفحات شبکه بازبینی می‌شوند.

الیس در سال ۱۹۹۷ تا حدودی ویژگی مدل‌های خود را تغییر داد و آن شامل گسترش از مرحله شروع به مرحله بررسی^۳ است. تأکید اصلی "بررسی" روی دیدگاه یکی نسبت به زمینه یا مکان‌یابی مدارک اصلی است. زمانی که منابع اطلاعاتی رتبه‌بندی می‌شوند مرحله تشخیص به مرحله رتبه‌بندی^۴ تبدیل می‌شود.

شکل ۱. رفتارهای جستجوی اطلاعات و حرکت در شبکه

استخراج	کنترل کردن	تفاوت قائل شدن	مرور کردن	زنجیره کردن	آغاز کردن
عملکردهای نظام‌مند در تشخیص منابع مورد نیاز	دریافت گزارش- های منظم یا ارائه خلاصه گزارشات از منابع انتخاب شده	محدودیت اطلاعات طبق کاربرد آنها	بررسی فهرست‌ها و عناوین	منابع یافت شده در اطلاعات داده شده	تعیین منابع مورد نیاز
تحقیقات نظام‌مند بر روی سایت‌های اطلاعاتی مورد نظر	دریافت سایت- های متداول، واسطه‌ها ویا تاریخچه‌ها بررسی مجدد سایت‌های دلخواه	انتخاب صفحات مفید و سایت‌ها با استفاده از نشانه‌گذاری، چاپ، کپی و غیره انتخاب سایت‌های متفاوت و از پیش تعیین شده	بررسی صفحات سطح بالا، لیست‌ها، عنوان‌ها	ارتباط صفحات آغازین به سایر سایت- های مرتبط	تشخیص سایت‌ها و صفحات وب محتوی اطلاعات مورد نیاز

3. Surveying
4. Distinguishing

1. Verifying
2. Ending

ویژگی جدید دیگر مدل ایس تصفیه و پالایش^۱ است که معیارهای شخصی یا مکانیزم‌هایی را برای افزایش دقت اطلاعات و ارتباط محاسبه می‌کند. پالایش تحقیق را از نظر زمان و لغات کلیدی محدود می‌کند. در روند اطلاع‌یابی، پالایش اطلاعات یک عامل اساسی به حساب می‌آید. در شبکه پالایش شامل محدودیت جستجو برای اطلاعات است، مانند: استفاده از موتورهای جستجوی، استفاده از آدرس سایت خاص URL.

ایس اشاره کرد که به طور طبیعی، مجراهای رسمی مانند: بحث‌ها، مکالمه‌ها و منابع ردیف دوم همچون فهرست مندرجات و چکیده‌ها نسبت به متن کامل مقالات در سطح بالاتری رتبه‌بندی می‌شوند. برای نظم مکانی در روند اطلاع‌یابی بهتر است نوعی سلسله مراتب نتایج برای کاربر تشکیل شود. به علت سهولت حرکت و ارائه اطلاعات در شبکه، نه تنها کشف مسیرهای اطلاعات کار آسانی نیست، بلکه تغییر مسیرها نیز دستیابی به اطلاعات را دشوارتر می‌کند.

شکل ۲. حالت‌های مختلف بررسی و جستجو

حالات بررسی	نیاز اطلاعاتی	اطلاع‌یابی (جستجوی اطلاعات)	استفاده از اطلاعات
بررسی غیرمستقیم	بخش‌های اصلی خواسته‌ها نشان دادن ملزومات خاص	'گستره' بررسی وسیع منابع و گرفتن مزیت- های دستیابی آسان به داده‌ها	'مرورگر' کشف‌های مهم
بررسی شرطی	توانایی تشخیص موضوعات مورد نظر	'تمایز کننده' مرور بخش‌های از پیش انتخاب شده، منابع از پیش تعیین شده، موضوعات مورد نظر	'آموزش' افزایش دانسته‌ها در مورد موضوعات مورد نظر
جستجوی غیررسمی	توانایی فرمول‌بندی پرسش‌های ساده	'رضایت' جستجو در بخش‌ها یا موضوعاتی خاص در صورتی که از جستجو رضایت کافی به‌دنبال داشته باشد.	'انتخاب' افزایش اطلاعات بر روی بخش‌های جزئی‌تر
جستجوی رسمی	توانایی تشخیص اهداف در بخش‌های جزئی	'بهینه‌سازی' جمع‌آوری منظم اطلاعات درباره یک شیء و استفاده از روش‌های مختلف	'بازیابی' استفاده رسمی از اطلاعات برای اتخاذ تصمیمات و سیاست‌ها

1. Filtering

الیس دریافتی بود که نظام‌های مبتنی بر فرامتنی^۱ قابلیت‌هایی برای ارائه عملکردهای اشاره شده در طرح رفتاری دارند.

اگر ما شبکه جهانی را به عنوان یک نظام اطلاعاتی فرا ارتباطی در نظر بگیریم، طبقه‌بندی رفتارها در روند جستجوی اطلاعات در طرح الیس با قابلیت‌های موجود در نرم‌افزار مرورگر شبکه مورد حمایت قرار می‌گیرد. بنابراین شخص می‌تواند یکی از سایت‌های را به عنوان سایت مورد نظر خود انتخاب کند (شروع). متعاقب ارتباطات فرامتنی منابع اطلاعات در مسیرهای پیش‌رونده و پس‌رونده حرکت می‌کند (زنجیره کردن). صفحات شبکه از منابع انتخاب شده را بررسی می‌کند (مرور کردن). منابع مفید برای مراجع آینده را نشانه‌گذاری می‌کند (تفاوت قائل شدن). توافق بر روی خدمات پست الکترونیکی که کاربر را از اطلاعات جدید مطلع می‌سازد (کنترل کردن). تحقیق یک منبع خاص برای تمام اطلاعاتی که در مورد یک موضوع خاص وجود دارد (استخراج). ضمیمه‌های احتمالی فعالیت‌ها در جستجوی اطلاعات شبکه با فرمول‌های اصلی مقایسه گردیده که در شکل ۱ نشان داده می‌شود.

۲-۱. مدل رفتار اطلاع‌یابی کالتو

کالتو مدلی را که از جنبه کاربر بر روند اطلاع‌یابی تأکید دارد، ارائه داد. این مدل شامل ۶ مرحله است که به قرار زیرند:

- **مرحله مقدماتی:** آغاز فرآیند است. در این مرحله که شخص تشخیص می‌دهد برای تکمیل آگاهی‌ها یا حل یک مشکل نیاز به اطلاعات دارد.

- **مرحله انتخاب:** این مرحله شامل تعیین و انتخاب یک عنوان کلی جهت بررسی یا نظریه‌ای برای تحقیق است.

مرحله جستجو: در این مرحله شامل بررسی اطلاعات مربوط به عنوان‌های کلی جهت گسترش دانش شخصی، همچنین تمرکز روی عنوان است.

- **مرحله فرمول‌بندی (قاعده‌سازی):** کاربر از طریق اطلاعات جمع‌آوری شده از مرحله قبل براساس یافته‌های اطلاعاتی نگرش متمرکزی نسبت به عنوان پیدا می‌کند و این تمرکز ورود به مرحله بعد را برای کاربر آسان می‌نماید.

- **مرحله جمع‌آوری:** در این مرحله کاربر و نظام‌های اطلاعاتی (به عنوان مثال: کتابخانه‌ها، کارشناسان، دوستان، ...) بطور مؤثر روی یکدیگر اثر متقابل می‌گذارند.

- **مرحله پایان تحقیق یا ارائه:** این مرحله شامل تکمیل تحقیق یا آماده‌کردن مدارک نوشته شده است. تکمیل فرآیند با درک اطمینان یا شکست بر این اساس است که یافته‌ها تا چه حد مفید هستند.

مدل کالتو مبتنی بر مطالعات جدی و طولانی روی گروهی از دانش‌آموزان دبیرستانی است. این مدل از آنجا که نشان‌دهنده فعال بودن کاربر در فرآیند جستجوی اطلاعات است حایز اهمیت است. به نظر می‌رسد این مدل شامل اجرای اطلاعات همچون: تجزیه و تحلیل، تلخیص، سازماندهی، ترکیب‌سازی و ارزیابی اطلاعات یافته شده باشد و تبدیل داده و اطلاع به دانش را در بر نمی‌گیرد؛ و به عنوان جستجویی برای پیشرفت اطلاعات بیشتر روی احساسات مؤثری همچون: تشویش، شک، آشفتگی، هیجان، انتظار، تردید و خوش‌بینی تأکید دارد. کالتو بیان می‌کند که

1. Hypertext

اطلاعاتی هستند و در ارتباط با عنوان‌ها از شبکه ارتباطی استفاده می‌کنند حمایت می‌کند.

۱-۴. مدل رفتار اطلاعاتی مارچینونین

مارچینونین تحقیقاتی بر روی مرورگرها انجام داده است. او مشاهده کرد که توافق‌هایی بر روی سه نوع مختلف از مرورگرها وجود دارد که ممکن است متفاوت از موضوع تحقیق باشد و با تدابیر نظام‌مند به-کار رود.

- مرورگر مستقیم: زمانی است که مرورگر نظام‌مند باشد توسط موضوعات خاص به هدف نزدیک شود.

- مرورگر نیمه مستقیم: زمانی اتفاق می‌افتد که مرورگر قابل پیشگویی باشد یا عموماً هدفمند باشد. البته هدف چندان واضح نیست، مانند: ورود به پایگاه اطلاعاتی و مرور اجمالی رکوردهای بازیابی شده.

- مرورگر غیرمستقیم: زمانی است که هدف واقعی وجود نداشته باشد و تأکید چندان نیز بر آن نشود.

مارچینونین (۱۹۹۵) طرح دیگری از روند جستجوی اطلاعات را پیشنهاد می‌کند که شاید با محیط الکترونیکی تنظیم باشد. در این طرح روند جستجوی اطلاعات به هشت زیر گروه تقسیم می‌شود که عبارتند از:

- تشخیص و توافق در مورد مشکلات اطلاعاتی؛
- تعریف و فهم مسئله؛
- انتخاب یک نظام تحقیقاتی؛
- تهیه و تدوین یک پرسش؛

جستجوگر اطلاعات، در این مدل مرحله به مرحله حرکت می‌کند. این مدل پیچیدگی روند تحقیق را نشان نمی‌دهد. با توجه به این‌که جستجوی اطلاعات فرآیندی تکرارپذیر است، اما این مدل آن را فرآیندی خطی می‌داند.

۱-۳. مدل رفتار اطلاعاتی بلکین

بلکین نگرش دیگری را در مورد اطلاعاتی ارائه داد و آن را نوعی راهبرد اطلاعاتی معرفی نمود. این مدل نسبت به مدل الیس و کالتو از فعالیت جهت-دارتری برخوردار است. این فعالیت‌ها و مراحل شامل موارد زیر است:

- مرور کردن: نگاه اجمالی یا جستجوی منابع
- آموزش: گسترش دانش، مسئله یا مشکل، نظام یا قابل دسترس بودن منابع در انتخاب، شناخت: تشخیص عناوین مربوط (از طریق نظام یا ارتباط اداری)
- دگرگونی اطلاعات: پردازش عناوین که حدود وظایف را مشخص می‌کند.

این مدل خطی نیست. بلکین بیان کرد که تحقیق با آغاز یک مشکل و نیاز برای حل آن شروع می‌شود و شکاف بین این دو به عنوان نیاز اطلاعاتی به شمار می‌آید. کاربر، به تدریج در ادامه روند پلی از سطوح اطلاعات را که ممکن است سؤالات یا راههای طرح-ریزی شده را تغییر دهد به وجود می‌آورد.

از جهت دیگر، این جنبه از اطلاعاتی، نوعی روند پویا همراه با سطوح مختلف توسعه تخصصی و با توجه به دانش و توانایی سیستم اطلاعاتی است. بلکین از طرح نظام‌هایی که نوعی ابزار پرکردن شکاف

- جستجوی مداوم: جایی که جستجوی فعال می‌تواند چارچوب‌های عقاید، نظرات، ارزش‌ها و هر چیز دیگر را بطور اساسی به وجود آورد.

۱-۶- مدل رفتار اطلاع‌یابی آگویلار

در ابتدا آگویلار در سال ۱۹۶۷ و متعاقب آن تئوری‌های ویک و دافت^۱ پیشنهاد می‌کنند که بررسی و جستجو به چهار بخش مجزا تقسیم شود: بررسی (مرور) شرطی، جستجوی غیررسمی، جستجوی رسمی. در این مطالعات ما درباره جستجوی اطلاعات نکاتی بیان می‌کنیم و نشان می‌دهیم چگونه مرور مستقیم و غیرمستقیم صورت می‌گیرد و نوع فعالیت‌های آن چگونه است:

- بررسی غیرمستقیم: شخص با اطلاعاتی مواجه می‌شود که نیاز به وجود معلومات خاص در ذهن نیست. هدف کلی، بررسی گسترده و فراگیر است تا به نشانه‌های تغییر پی برده شود. بسیاری از منابع اطلاعاتی مورد استفاده قرار می‌گیرند و بخش وسیعی از اطلاعات غربال می‌شوند. بخش بخش بودن اطلاعات کاربرد چندانی ندارد، اما اطلاعات وسیع بسیار مورد توجه قرار گرفته است. هدف بررسی گسترده، کاربرد تعداد زیادی از منابع مختلف و انواع زیادی از آن است.
- بررسی شرطی: شخص مستقیم اطلاعاتی را درباره موضوعات انتخابی یا انواع خاصی از اطلاعات مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف اصلی

- اجرای تحقیق؛
- نتایج بررسی؛
- نتیجه‌گیری از اطلاعات؛
- انعکاس / تکرار / توقف.

مارچینونین فرآیند استخراج را توصیف می‌نماید. بنابراین یک ارتباط ناگشودنی بین اطلاعات برآورده شده وجود دارد که آن را برای حل مشکلات به کار می‌برند. برای نتیجه‌گیری از اطلاعات، شخص جستجوگر مهارت‌هایی نظیر: خواندن، بررسی کردن، گوش کردن، طبقه‌بندی، کپی گرفتن و ذخیره اطلاعات را به کار می‌برد. همان‌طور که اطلاعات استخراج می‌شود و به کار می‌رود، به دامنه اطلاعاتی شخص افزوده می‌شود.

۱-۵. مدل رفتار اطلاع‌یابی ویلسون

ویلسون در سال ۱۹۹۷ طبقه‌بندی زیر را در رابطه با جستجوی اطلاعات معرفی می‌نماید. بدیهی است که اطلاعات موثقی از این طریق حاصل می‌شود:

- توجه غیرفعالانه: همانند گوش کردن به رادیو یا تماشای برنامه‌های تلویزیون، ممکن است تمایلی به جمع‌آوری و جستجوی اطلاعات وجود نداشته باشد و آشنایی با این اطلاعات ممکن است هرگز اتفاق نیفتد.
- جستجوی فعال: این حالت متداول‌ترین نوع جستجو است که اشخاص می‌توانند بطور فعال از این روش استفاده نمایند.
- جستجوی غیرفعال: که به نظر می‌رسد حالت متناقض در واژه‌ها داشته باشد، اما زمانی که یکی از روش‌های جستجو نتیجه در آشنایی اطلاعاتی داشته باشد می‌تواند با مسائل شخصی نیز مرتبط باشد.

1. Weick and Daft

web Integrated model of browsing and searching". *Fist Monday* 5(2), [on line] available from < <http://www.fistmonday.Org/issues/issue5-2/choo/>.

2- Choo, Chun wei; Brian Detlor and Don Turnbull, 2000. "*Web work information seeking and knowledge work on the world wide web*". London: kluwer academic press.

3- Cool, Colleen... [et al.], 1998. "*Information seeking behavior in new searching environments*". [online] Available from < <http://www.scils.rutgers.edu/~sypark/colis.html>.

4- Hayden, K. Alix, 1999. "*Information seeking models*". EDC 1701- The university of calgary [online] available from < <http://www.ucalgary.ca/~ahayden/seeking.html>.

5- Kalbach, James, 2000. "*Desiging for information foragers: A behavioral models for information seeking on the world wide web*". *Interworking*. 3(3). [online] available from < <http://www.Internettg.Org/newsletter/dec00/articleinformation-foragers.html>.

6- Large, Andrew; Lancg A. Tedd and R.J. Harttey, 1999. "*Information seeking in the online age: principles and practice*". London: Bowker.

7- Marchionin, Gary, 1995. "*Information seeking in electronic environments*". NewYork: Cambridge university press.

8- Turnbull, Don, 2000. "*Augmenting information seeking on the world wide web using collabrative filtering techniques*". [online] available from < <http://www.gslis.utexas.edu/~donturn/research/augmentis-abstract.html>.

ارزیابی، اهمیت اطلاعات موجود به دلیل ماهیت تأثیر بر سازمان است. شخص تعدادی از بخش‌های بالقوه را از بررسی غیرمستقیم جدا می‌کند و دستیابی به توسعه را در این مناطق مهم می‌داند.

• جستجوی غیررسمی: در طول جستجوی غیررسمی، شخص فعالانه اطلاعات را جستجو می‌کند و پیامدهای خاص آن را در می‌یابد. در این نوع جستجو محدودیت‌های نسبی و تلاش‌های غیر ساختاری نیز دخیل است. هدف اصلی جمع‌آوری اطلاعات حصول نتیجه‌ای است که ملزومات عملکردهای سازمان را تعیین نماید.

• جستجوی رسمی: در طول جستجوی رسمی شخص فعالیت‌های خود را برنامه‌ریزی می‌کند تا اطلاعات خاص یا انواع اطلاعات را درباره پیامدهای خاص به دست آورد. این نوع جستجوی رسمی طبق روندها یا روش‌های از پیش تعیین شده‌ای انجام می‌پذیرد. جزء جزء شدن اطلاعات در این مرحله خوب است، محقق برای یافتن اطلاعات به جزئیات بطور نسبی تأکید می‌کند. هدف اصلی این است که اطلاعات را بطور منظم بازبایی نماید. چهار حالت مختلف بررسی و مرور در جدول زیر خلاصه و با یکدیگر مقایسه می‌گردد.

منابع

1- Choo, Chun wei; Brian Detlor and Don Turnbull, 2000. "*Information seeking on the*